

اجتهاد

۲۷ مارت ۱۳۳۰

اداره خانه

ایستانبول . جفال اوغلنده

داثره اجتهاده

" Idjtihad " Constantinople

دوردنجی سنه

حربت فکریه به خادم

نچشنبه کونلری چیقار اجتماعی، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الرهای صفا

آبونه

سنه ۱۳۳۰ آلی آلیق

تورکیا ایچین ۵۰ غروش ۳۰ غروش

ممالک اجنبیه ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ باره

مصاحبه اجتهاد

عادی فقط پک بوبوک اندیشه لر .

بزم اسکی لسان ادبیاتم زده ایکی تعبیر وارد که تصوفه عائد اصطلاحاتدن معدوددر . صوفیه ، انسانده ایکی درلو عقل تصور ایش ، برینه (عقل معاش) ، دیگرینه (عقل معاد) دیمشدی . بن بوراده تصوفدن بحث ایده جگدکم ؛ اونک ایچون بوتعیراتی ذکر ایتیمورم . بالعکس پک دنیوی و فقط پک مهم بر مسئله حیاتیته نک ماهیتی ایضاح ایچون اوتعیراتی وسیله اتخاذ ایتدم .

عقل معاش ، منحصر آ بودنیاده یا شامق اسبابی دوشونه بیلن عقل عملی (Raison pratique) یه ده نیلیردی ؛ (عقل معاد) که - (Raisons spéculative) دیه ترجمه ایدلسه موافق اولور - آخرتی یعنی ایشک صوکنی دوشونه بیلن عقنه ده نیلیردی . بناء علیه بریسی ، آنی اولان احتیاجات حیاتی تأمین ایچون ، اسباب عادی و حاضریه ملتفت اولان اندیشه ؛ دیگریدی ، آتی ده ظهوری محتمل و ممکن اولان هر درلو وقوعاتی ، اسباب و عوارضی اعتباریه شیمیدن تدقیقه تمایل اولان قابلیت (فکر و نظر) دیمک اولویور .

تصوف بر طرف !.. فقط ، بو ایکی درلو عقل نظریه سنی ، بن - کندی حسابمه - قبول ایدیورم ؛ کیم نه دیرسه دیسین !...

هپمز بیلیرزکه بعض آدم لر ، بو کونی بو کونک ایجاباتی ده ائی دوشونه بیلیرلر ؛ بو کونک حیات غوغاسنده قانز و غالب اولورلر . اولنره ، ایش آدمی دیرلر ، مجریکلی آدم دیرلر ؛ پراتیق آدم دخی دیرلر . دیگر بعضی کیمسه لرده واردرکه ، او قدر ایش آدمی دکدرلر ، حتی هیچ دکدرلر ؛ فقط بو کوندن یارینک نصل اوله بیله جکینی ده ائی کسذیریرلر . احتمالاتی ده ائی حساب ایده بیلیرلر . هپمز بویله آدم لر کورمشزدره فقط شو مختلف امرجه عقلیه نک ، مزاج اخلاقی به و معنویه نیچین ، نصل ونه درجه به قدر تأثیری اوله بیلدیکنی دوشون ، بیلن پک آذرر . بیلنلر ، بیلیرکه ایش آدمی کبی دوشونمک ، اکر (منافع جزئیه) قیدی ایله اولورسه ، انسانی انا ئیتروورانه دوشونمکه آلیشذیریر . اکر (منافع عمومیه طولایسیله) اولورسه نهایت اوپورتونیزمک حدودینی آشامیه جق قدر طار دوشوندورور .

حقیقه مدنی اولیان انسانلرده و - بالعلاقه - ملترده غالب اولان دوشونجه بو کونک وشو . آنک احتیاجاته معطوفدر . اوندن پک اوته کچمز ؛ حالبوکه مدنی انسانلرده و مترقی ملترده بو کونک ضرورات و احتیاجاتی قطعاً اهامال ویا امهال ایتمه مکه برابر ، استقبالی دوشونمک ، ایلریده باش کوستره بیله جک او یغونسز لقلری - بر حساب احتمالی به کوره - تقدیر ایده بیلیمک قابلیت و اردر . مدنی ملترک دیگرلرینه تحکم ایتلری ، اونلری کندی اداره لری آلتنه آملاری ، برچوق اسبابه باغلی ایسه ده بر مهم

حتی مزاج ، اخلاق بیله وسائط مذکورهدن معدود اولویور .

هر دورك فلسفه سی ده ، وجدان زمانه یی پزار ایدن او (بویوك اندیشه) دن ، بهمه حال برنك آلیور . حتی او اندیشه دن تولد ایدیور ، دهینلرده واردر ... بلکه بویله دهینلر ده طوغرو سوبلیورلردر .

بن بومستله یی ، صرف کندی مسلکكم کوزلکی ایله قارئین کرامه کوسترمك ایسترم ؛ یعنی صرف علمی و فلسفی برنقطه نظر دن تتبع وعرض ایتمك آرزوسندهیم : قرون وسطاده ، (عقل معاد) اربابی ، غریب براندیشه یی دوشمشدی : قیامت اندیشه سی ! ... اوزماندن قالان بر چوق کتابلر ، بواندیشه نك ذهن عقلا ده نه بویوك بر یر طوتدوغنی اثبات ایده جك قیودات ایله مالی در . هان هر کس ، (دنیانك نهایتی بیک سنه میلادیه سی اوله جقدر !) ده بوب طور و یوردی . بو اوغورسز فاله دائر بر چوق نوطلر قید ایتمش واونلری طوپلامش ایدم . حتی بوفا و - ظنمیجه اذیتلی و مزعج - دوشونجه یالکیز خرسیتیان عالنه مخصوص بر ذهن راحتسزلنی دکدی . اسلام عالنده ده واردری . ظهور مهدی اعتقادی ذاتاً بودوشونجه ایله صیقی صیقیه علاقه داردر . (*)

هر نه ایسه بونلر بوکون بزم ایچون موجب خوف وتلاش اوله حق شیردن دکدر . فقط بر عالم پسیقولوج نظرند بوحالت روحیه نك مهمیجه برمعناسی واردر . اونی تحقیق ایتمك جدی برایشدر .

تحقیقات کوسترییورکه ، اوتدندیری مؤسس اولان اصول وقواعدك ارتق ادایه حیاته کفایتسزلکی بالفعل تحقیق ایدیجه اونلره رعایت قالمیور . ویواش یواش اسکی

(*) ایکی کون اول صحافلر چارشوسنده عمد افندیدن بعض یازمه اسکی دیوانلر صائون آشدم . اونلر میاننده پک مهم بررساله منظومه بولدم پک سوندم . بوسنه لی قائمی افندیکندر . بودرویش استقبالدن خبر ویرمکله شهرت آکشددر . کندیس ی حروفی در . اورساله ده قیامتک ظهور ایده جکنی ونلر وقوعه کله جکنی نظما سوبلیور . بوآدی طاینتیق ایسترم .

سببده ، ایلرینی دوشونه بیلیمك قابلیتك ، هر حاله امور دنیویه سیاست عالمه نافذ وحاکم اولسی در .

بونقطه یی فضله شرحه لزوم یوق ؛ اصل صدبجحه کلهیم ؛ وبودور اندیشه نك نه مسئله لر تولید ایتمش اولدیغنی مختصراً عرض ایدهیم :

اوروپاده ، خلق ، الاول معیشتی دوشونور ؛ حتی ملیونلرجه انسانلر واردرکه یالکیز بوکونکی بیه جکنی دوشونه بیلیر . او قدر عاجز ، مبرم وعجول ومحتاج برطالع حیاتك اسپریدر . فقط ، اونلرک خالی ، استقبالی دوشونلر یوق دکدر . بالعکس صنادید امت دن صاییلان ، علما ، حکما ، سیاسیون ، کاشفلر ، بانکرلر ، فابریقاتورلر الخ .. الحاصل ملتک ایلری کن اقلیتی - کیم لردن اولورسه اولسون وهانکی مذهب ومسلکدن اولورسه اولسون - خلقی دوشونورلر ومنفعتلری اقتضاسی ، دوشونمکده مجبوردرلر . بناء علیه جمله سنك اویقوسنی قاجیره جق طاقم ، طاقم مسئله لر واردرکه اونلرک هر هانکی بر صورتله حل اولونمسی مطلوب وملتمزدر ؛ وشوصورتله یاخود بووجهله حل اولنه بیلیمه سی احتمالك تحقیقنه کوره بوتون عالمک موازنت سیاسی صارصیلیر ، ده کیشیر .

دنیا یی اداره ایدن بویوك آدملرک ، الكزیده اندیشه لرینی موجب اولان مسائلک ماهیت صحیحه سنی خلق بیلسه ایدی ، شاشارقالیردی . موضوعی اعتباریله او قدر عادی شیردر ! .. اونوتاملی که بوتون سیاست عالم ، بوتون بوشعشه مدنیته ، بوتریقات علمیه و اخلاقیه یه رغماً ، ساده وییایگی بر احتیاجی تأمین ایتمك مقصدی کوزلیور : قارتی طویورمق وممکن ایسه ایجه طویورمق ! ... ایشه بو ... فقط بومقصد ، بویوك وقوی ومدنی ملتلك کوزی اوکنه دیکلویده ساحه نظرینی قبالانجه ، مدهش بر درجه ده بویور واونی تأمین ایچون ایجاب ایدن وسائط اجرائیه او درجه ده تنوع ایدیور واوردرجه آرتیورکه برر برر اونلری تعیین ایتمك هر درلو احتمالك فوقنده در . فلسفه ، علوم ، صنایع ،

و تجربه ، (علم یقین تحصیلنده dans l'acquisition des connaissances positives) هم رهبر ، همده عمده و اساس اولارق قبول ایدلمشدی . بونجهدك اك مهم تأثیری افکاری و فلسفه‌ی ، نقلیاتدن اطلاق ایتمك خدمتنده كورولدی . ارتق ، تجربه‌ك تحقیق و تصدیق ایتدیكى شینه اینانیلیردی . باشقه شیلره اینانیلمازدی ؛ دیميورم ؛ فقط مجربانه منقولاتدن ، حتی معقولاتدن ده چابوق ، ده اول ودها زیاده اینانیلیردی . فقط بوسربستلك یالکیز امور طبعیه و دنیویه تعلق ایدن حادثات دائره‌سندۀ آثارینی کوستریيوردی ؛ اعتقادات بحثنده ینه هرکس نصوص منقولیه مطیع بولونویور و تعلیمه مأمور اولسه بیله آلدینی کبی صاعقه کار کورویوردی . بالطبع ، ایش بوراده قلمادی . چونکه اك بایاغی ، اك اهمیتسز حادثات طبعیه بیله زیاده جه قورجالانسه ، آلتدن اك غامض مسائل مابعدالطبعیه باش کوستری ، واونلردن هر برینك عقائد موضوعه و مؤسسه ایله صیقی صیقیه مناسبتی واردر .

اشته بوسیله اولملی درکه (غالبه) ایله (کلهه) ایله صرف حادثات میخانیکیه‌ی موضوع بحث ایدن علوم تجربیه بدایت امرده ایکنه ایله قویو قازمغه قویولدوغی حالده ، رهگذار تحقیقنه تصادف ایدن ، اك چنین موانعی دایک ده‌شک ایتمش و نهایت حدود جولانی قطعاً تعیین ایتمك ایستین سدسیدی قالبوره چویرمشدر . بودرجه رخنه‌دار اولان اسکی مبنای اعتقاد ، کندی آغیرلغیه ییقیلمشدر . فقط یکی آچیلان نظاره ، اوکبریای قدرتی ده ائی کوسترمش ، اومعمای خلقتی ده معین برشکلده عرض ایتمشدر . شیمدی ، زمانمك فلسفه نظریه‌سی حدقه بصیرتی بوجهته چویرمش بولونویور . و کوردوی معماك طلسم انحلالی بولمق ایچون دوشونویور .

علومك قسم نظریسنجه واقع اولان ترقیات دخی بر چوق دستورلر استخراج ایتمش ، و بونلرک هیئت مجموعه‌سی بر (فلسفه طبعیه) سیستمی وجوده کتیرمشدرکه

قواعد خارجیه چقانلر ایله برابر بعض مسائل حیاتیده اورطیه چیقیزور . معیشت اجتماعیهك موازنه ثابتسی تزلزل ایدیور و برعمومی چالقاتی حاصل اولویور . عادتاً ، انسانلرده شویلدیکمز زلزله ، نه‌کی برحس خوف وحشیت ایقاع ایدیورسه ، بومعنوی صارصینی دخی اوجنسندن و اوقییدن اندیشه‌لر تولید ایدرک ، (مطمئن وجدانلر) ی راحتسز ایلور . بالطبع مقدس وقویم اوله‌رق تلقی ایدیه کلمش اولان اصول و قواعد خارجیه حیات دنیایك امکان دوامنه اینانه میانلر ، ارتق قیامتک تقرب ایتمش اولدیغه حکم ایدیورلر . ایشته خلاصه سولنیرسه ، بوتون بو حالت روحیه‌ك معناسی بودر .

دیه جکسکیزکه ، ارتق علوم و فنونك ترقیسی و حقایق طبعیه‌ك انکشافات متوالیه‌سی ، بوجو جوچه اندیشه‌لری البته تطمین ایتمش ، بوساده دلانۀ افکاری مضمحل ایشدر ! .. امینم بویله دیه جکسکیز ؛ فقط بن - غریب اوله‌رق - قبول ایتیه جکم : چونکه ، واندیشه‌ی ترقیات علمیه و فلسفیه اولدورمه‌مش ، و بناءً علیه وجدانلری تطمین ایتیه‌مش ؛ بالعکس تهلکه‌ك اوقدر چو جوچه وساده دلانۀ اولمادیغی - اولانجه ده‌شیتله - کوسترمش ! ودها قناسی شوکه بو حقیقتی کوسترن فیلسوفلر و عالملر ، قوه اجرائیه‌ك یدصلاحیتیه (یکانه برچاره اولمق اوزره) صریح ، بسیط و قطعی المفاد ، بر (فلسفه دستورلری مجموعه‌سی) ده ویرمش ! اونك صور تطبیقه‌سی ، کری قالان زوالی ملترک (هرنه وجهله اولورسه اولسون !) اسارتی موجب اولمشدر . بن یالکیز بودستورلرک اك مهملرینی مثال اوله‌رق عرض ایده جکم . هپسی اونلرک ایچنده در . بزم منافع اجتماعیه مزده ایچنده در . اونك ایچون هرکس بو مختصر فلسفه‌یه دائر بر فکر ایدیملی در . اوروپانك صوک دور مدنیتنده - تقریباً درتیوز بشیوز سنه اول ! - علوم ، اصول اعتباریه بك مهم برتجده مظهر اولمشدی . عقل و نظره بدل ، مشاهده

اصل حیات اجتماعی بی اوزاقدن یقیندن علاقه دار ایدن مسائل شتی (Questions diverses) بو فلسفه نك موضوعاتنددر. و او دستورلر ایله حل اولمق ایسته نیلیور. او مسائلك تولید ایتدیکی اندیشه لر دخی عینی جنسنددر؛ یعنی ، انسانیتك حیات طبیعی سنه متعلق بالمله اموره مناسبتی اولان عوارضی تبع اتمك ؛ او قورقونج احتمالاتك وهمی اولوب اولدیغنی تحقیق ایلک وتهلكه محتمله حقیقی کورونویورسه، اونی صاومق، حکمسز براقق؛ اوله مادینی تقدیرده اوکا مقابله ومقاومت چاره لرینی شیمیدن آراق بولمق مجبوریتلرینك انسانه الهام ایتدیکی (اذیتلی دوشونجه لر) قیلنددر. آخرته متعلق شیلر دکادر. مهم برنقطه براقماق ایچون بعض مهم مثاللر عرض ایدیم وماهیتلرینی مختصرجه اکلادیم :

علوم طبیعی دن، حکمتك، کیمیانك، طبقات الارضك، (قوزموغونی Cosmogonie) نك ودها برچوق علملارك کندی دأرملرنده واقع اولان تحقیقاتندن بعض مهم نتیجه لر چیقمش ومسئله اولمشر. مثلا طبقات الارض، کره مزك قاچ یاشنده اولدوغنی دوشونمکه مجبور اولمش. بالخاصه بومسئله بی تحقیق ایچون تدقیقاته کیریشمش اولمادیغنی حالده ، بعض طبقاتك زمان وصورت تشکلی ویکدیگرینه نسبتله وضعیتلری ، موقعلری حقنده اجرا ایدیلا ن تفحصات علمیة ، سلسله محاکاتی بالضروره بو حادئاتك اسباب موجه سنه قدر سوق اتمش و - هر درلوحادئاتك وقوعنه بر جریان امکان ورن - (زمان) ك بوتبدلاتده نه کی بررول اوینامش اولدوغنی اکلماق لازمکلمشدر. بونی آکلماق کره ارضك بوکون قاچ یاشنه کیرمش اولدوغنی اکلماق دیمکدر . بویه اولونجه درحال ا کلاشیلیورکه بو تحقیقات تجربه دن حقیقه حق نتیجه نك ، (نقل) ه ، یعنی کتب مقدسه روایاتنه بالضروره توافق وتطابق اتمه میسه ممکندر . نه کیم کره ارضك تولد وتشکلی حقنده کی معلومات فیه دخی اوته دنبری نقل ایله اوکره ندیکمز تاریخ تکوینه بکزمه میه بیله جکدر .

کذلک کره ارضك حیاتی ادامه ایدن قوای طبیعی نك ماهیتی ، مکنتی (Potentialité) وانواعی ، منشائی اکلادقدن صوکره ؛ بوجلوه حیاتك ، ریوزنده دهانه قدر مدت دوام ایده بیله جکی ذهن - سوق طبیعی ایله - دوشونمکه مجبور اولور. نصل که اویله ده اولمشر. مع مافیه دفته شایاندر که بوراده ده حقایق تجربیه تبعاً حکم ایدن عقل ایله (نقل) ک باش باشه چارپیشوب طوقوشماسی - هیچ روجه منع اولنه میه جق درجه ده - ضروریدر. یعنی کتب مقدسه نك اوته دنبری وقوعه کله جکی خبر ویرمش وصورت وقوعی شرائط معینه سیله تعیین اتمش اولدوغنی (قیامت) مسئله سنی ، علوم - کندی یولی اوزرنده - بولوب چیقارییور و - کندی حسابنه - حل ایدیور ؛ دیمکدر . بزدن دهه متری اولان مملکتلرده بوکی مسئله لر عظیم مناقشاته میدان آچش وجماعتك ذهنی صارصمشر . یالکز متفکرین احرار ایله متشرعین آره سنده - صرف علمی وفلسفی - برمباحثه اولمقدن عبارت قالسهیدی ، ینه ای ! . . فقط عالم صنایع وتجارتی دخی فنا حالده اندیشناک ایده جک مسئله لر اصل بوکی مباحث نظریه دن طوغمشر. مثلا : (قابل استفاده utilisable) اولان منابع حرارت ایله (محروقات Combustibles) و (قوای محرکه) نك شو حالده نلردن عبارت اولدوغنی آکلماق ، بیلیمک ویر آلتنده موجود ومعلوم اولان کومور ده پولرینك - بو کونکی صرفیاته کوره - دهانه قدر مدت دوام ایده بیله جکی کسدریمک برخیلی مهمجه مسئله درکونشك دهه بیلیم قاچ میلیون عصر کره مزی ایصیده بیله جکی وفقط نهایت سونوب اوله جکی ، لدی الحساب بزه خبر ویروب بیلدیرن (لوردکلون Lord Kelvin) وامثالی کی علمانك سویلد- یکنی شویه برطرفه براقلم ! . . . او (قیامت کبرا) در . فقط اوندن اول حیات انسانیه بی تهدید ایدن نیجه نیجه (قیامت صغرا) لر وار. اونی دوشونمک لازم واقدمدر. چونکه انسان درلو درلو ثوله بیلیر ! . . . اوله کومور

فقط اصل زمان حاضرک مدهش سیاسته هم فلسفه اساسیه سنی ، همده قوه اجرائیه سنی ویرن (دوشونجه) بی بونقطه لرده آراملی یز . اسکی مدنیتلره منسوب ملتارله ، بعض اسبابدن طولایی ایلریله یه مامش ، اولدوغی یرده قالمش اولان اقوامک فلاکتی بورادن باشلیور .

بوجهتی غایت آچیق وساده برلسانله عرض ایده جکم . معلوم و مسلمدرکه ترقیات صنایعنه ک سعادت حیات ایچون معاوتی چوقدر وبلکه هرشیدن زیاده در . فقط اک بویوک لطفی ، محدود و معین بر ساحه ده ها چوق انسانلرک ده ها مسعود یاشایه بیلیمه سی امکاتی تأمین ایتمه سنده در . وحشی یرلرده ، صوکره نیم مدنی و صناعتی حالت ابتدائیه ده بولونان یرلرده نفوس انسانیه بربرندن فرقی در ؛ و بوفرک مهم بر مسئله ایستاتستیقیه تشکیل ایدر . بویله هم پک غلبه لق ، همده هر درلو حوایج طبیعیه و ضروریه دن ماعدا بر چوق لوازم مدنییه یی استحضر ایده بیلجه ک صورتده ، انسان جماعته بختیار بر حیات تأمین ایدن ، صناعتدر . فقط فنون و صنایع نه مرتبه ترقی ایدرسه ایتسین ، مواد معدنیه دن ، مواد عضویه خلق ایده من . وهیچ بروقت ایده میه جکنده قناعت کترین پک چوق علما وار . او حالده بدوی بر حیات سوردو کز زمانلرده مرعا و اورمان کبی ، ترلا کبی قوللانديغمز وبوش براقدیغمز انکین یرلری ، صناعاتک ترقیسی و نفوس بشریه نک تکافی ایله ، محله وفابریقه حاله قویمغه مجبور اولورسه ق ، نرملرده لزومی قدر بغدادی و آربه یتشدریره بیلجه کز ؟ .. بغدادی ، آربه ، یورطه ، ات ، سودکبی بشریتک دوام حیاتی ایچون برنجی درجه ده لابد اولان اغدیئمهمه واصلیه یی فابریقه لر اعمال ایتسه ییدی ، سطح زمینک ، نفوسه نسبتی ، او قدر مهم بر مسئله حیاتیه یاپوب اورطیه آتمازدق . مع مافیه او تقدیرده بیله فابریقه لره لازم اولان مواد اولایی - هر نره دنسه ! - بولوب چیقارمق ، تصفیه و استحضر ایتک ایچون ، (قوه محرکه و محروقات) مسئله مهمه سی ، فنا حالده ذهنمزی مشغول ایتمکدن خالی قالمزدی . چونکه بوقادار بویوک

وقوای محرکه مسئله سی وار ! .. معلومدرکه بویوک ایصینه بیلیمک وفابریقه لر ، زرهلیری ایشلته بیلیمک ایچون کونش ضیایی کفایت ایتیمور . اوبویوک قوتک منظومه شمسیه من اجرامنه اصابت ایدن میلیونده اوچندن یابشندن ماعدایی فضا ده ضایع و مضمحل اولدوغی حالده حالا او حرارتی ضبط و تکشیف ایده بیلیمک واقتضاسنده قوللانمق چاره لرینی دوشونمکدن ، علم ، عاجزدر . برشی دوشونوله بیلیمور ؛ فقط یوزی استارندن بهالی چیقیور . ینه بیلدیکمز کوموره قالیورز ؛ غازه قالیورز . بوکا انجق بعض محروقات کیمیویه علاوه ایده بیلیمش ؛ یعنی یکدیگرلرینه قارشیی حین انحلال و ترکبلرنده حرارت نشر ایده بیلن بعض مواد کیمیویه نک (قدرت مکینه *Énergie potentielle*) سندن بر ازا استفاده ایده بیلیمورز . حالبوکه بونلر محدود و معدود قوتلردر . یتیمز توکنمز دکلدر . لوازم مدنیه وهله رعایت صنایع و حربیه بوقوتلری اودرجه مسرفانه خرج ایدیورکه برایکی عصر صوکره کومورک ، بوسوتون یانوب کول اولمسندن اندیشه ایدیور . ضایعات و اسرافاتمز کشفیات و موفقیاتمز نسبتنده اولمادیفی ایچون ، بول بول صرف ایتدیکمز بوقوتلرک یری طوته حق قدر و سائط دخی کشف اولونا مامشدر . حالبوکه اک مهم ایشی بودر . دوشونو کز برکزه انکلتزه نک اوزنکین کور ده پورلی اولماسه ییدی ، - کندی تعمیر ظرفلری منظوقچه - او (قره الماس) خزینه لرلی اولماسه ییدی ، اوفابریقه لرله او ثروت ، اوبحریه ایله حشمت و سطوت نه اولوردی ؟ .. ذاتاً انکلتزه یی ، شو بیلدیکمز انکلتزه ایدن ، طبیعتک او اطله لره کور وده میر معدنلری ابدال ایتمش اولمقده کی سماحتی در . مدیتیمز کور وده میر مدیتی در . اونوتاملی ! .. ینه عینی سببله درکه ما کنه اک اول اوراده ایجاد اولونه بیلیمش ، و اوکا تعلق ایدن فنون و صنایع هر یردن زیاده اوراده انکشاف ایتمشدر . بو کیفیات طبیعیه یی انکشاف مدیتده پک مهم اسباب موجه و عوامل مؤثره دن اولمق اوزره قبول ایتمکده ، بوتون متخصصین علما متفق الرایدر .

ایلیو اوندن استفاده ایده جک ذکالری و علملری وار .
 نهده سطحی اعمار ایده جک حاللری وار . او کوزلم
 منبت اراضی اویله طورویور ؛ صاحبلی اویویور .
 یاخود زنکین اولان طبیعت کلیه نك خزائنی کشف
 ایدجکلرینه ، برمسکین اصلسز سببایله بر برنی بوغویورلر .
 بز نه طورویورز؟! اونلر ذاتاً بو حال ایله محو اوله جقلر .
 دائمی تناقص نفوس بونی صراحتاً کوستریور .
 نه طورویورز؟! آقین ایده لم !]

دیمز میسکیز؟.. بویک طبیعی در . جنکیز بویله دیمش
 اولدوغی کی (حلول مصلحانه) ایله سنک اوینه کیروب ،
 سنی قپو دیشاری قوغانلرده اساساً بویله دیور و بویله
 دوشونویور . هیچ باشقه درلو دک !.. و بودوشونوش
 (Colonisation) اعمار و استملاک؟!) پولتیقه سنک دستور
 فلسفیی در . سنک ایاغلک آلتنده دنیانک اک کوزل معدنلری ،
 غاز و کوش و قورشون ده پولری واریکن ، اک منبت اراضیی
 بومبوش طورویور ایکن سن کونده آلتش پاره قازانه .
 میه جق قدر عاجز اولورسه ک ومعیشت یوزندن قارداشکی
 بوغنی مسلاک اتحاد ایلرسه ک ، طبیعی ، اوچیورسنه صوکره
 محروقات مسئله سنک نه شکل اله جفی دوشون و شیمیدین
 تلافییی چاره لرنی آرایان و صنایعک تقوی سایه سنده
 حیات ملیه سنی تأمین ایدن بر قومشو کلیر سنی (مدنیته
 دعوت) ایدر . چونکه مدنیته معنایی سیاست عالمده
 بودر . یعنی یاشامغه مستحق اولیانلری یر یوزندن سیلوب
 سوپورمک ایچون وته دنبیری قرار قطعیسنی یرمش اولان
 قانون خلقتک اجرای قرارینی تسهیل ایچون نه یایمق
 وایجابنه کوره نصل یایمق لازمه اون یایمق در . چونکه
 صنایع آرتار ، احتیاج آرتار ، ربع مسکون دیدیکمز
 سطح ارض ارتق آرتهماز بوکا احتمال یوقدر .

ایشته بو نقطه یه کلتجه مشهور انگلیز پاپاسی (مالطاس
 Malthus) ک معهود (نفوس نظریه سنی)
 la population) مسئله سنه قفامزی چارمیش اولورز .
 اوندن ده داروین الهام آتش و او الهاماتک دلاتیله داروینیم
 فلسفه سنی بنا ایشدر . بوکون سیاست عالمی بو فلسفه

مقیاسده ایش کورمک و میلیونلرجه انسانلرک حوایج
 اصلیه سنی استحضر ایلک ، یالکیز قول قوتی و وحشیلرک
 آلات و ادواتی ایله تأمین ایدیله بیلیر موفقیترلردن دکدر .
 حالبوکه هنوز بغدایه آرپیه ، حیواناته محتاجز .
 آرپه ، بغدای ترلاده بیتر و برسنه ده زحمتله یتشیر . حیوانات
 دخی مرعایه ، اورمانه محتاجدر . ودها کچ ودها کوچ
 یتشیر . بناءً علیه بر مملکت نه قدر مدنی ایسه ، صناعاتی
 نه قدر مترقی ایسه ، اونستده بو اغدیه به محتاجدر ؛ چونکه
 عینی سطح ارض اوزرنده نفوسی - اسکینه نسبتله -
 دها زیاده متکافدر و لوازم حیات دخی مدنیته برابر
 آرتمشدر . اویله اولونجه مدنی بر ملت (ترلا و مرما
 و اورمان اولق اوزره) دها انکین دها واسع اراضیه
 محتاجدر . و یاخود بو حوایج ضروریه او مملکته باشقه
 یرلردن کلمی ، و منتظماً کلمی ؛ لزومی قدر کلمی ؛ منقطع
 بر صورتده کلیر سه قحط و غلا ، و عقینده اختلال و محاربه ،
 حاصلی هر درلو بلا حاضر در بیک طبیعی در .

شوساده و فقط طوغرو دوشونجه قارشوسنده ،
 اکر ذره قدر فکر سلیم و طبع مستقیم صاحبی ایسه کز -
 در حال قرارگیری و یررسکیز : [بز غلبه لق بر خلقز !..
 قوتی و عقلی بز ، ادوات و الاتمز باشقه لرینک عاجز
 و ابتدائی و سائلطنه هر وجهله فائقدر . ترلارمرزی محله
 و مملکت یایمغه مجبور اولدق !.. بوکون قابل زرع اولان
 اراضیمزک مجموعی اکیله - هر درلو احتمال خارخنده
 اوله رق - بره بیک ویرسه حیات اجتماعیه مزک یارم ساعتلق
 غداسنی تأمین ایده مز . حالبوکه دنیامز ، کره ارض
 اوزرنده (ربع مسکون) در . اونکده هر طرفی
 او طوریه جق کبی دکدر . افریقانک یاریسی قوم
 چوللرندن عبارتدر . شمال و جنوب منطقه لرنده ازلی
 ابدی بوزلردن باشقه بر شی یوقدر . بناءً علیه ربع
 مسکون دیدیکمز قسم دنیانک انجق یکر می ده بری مسکون
 اوله بیله جک قابلیته در . بز قوم مشولر مدرن بر چوقلری
 وارکه ، دنیانک اک کوزل طور اقلرینه نصله میراثچی
 اولمشلر ؛ فقط نه آلتنده کی خزائن مدخر می کشف

هر ياد مشجون دائما
حسننده استقرا ايدره
هر فكره مسخون مشعله
سوداسى ، مقرونيتى .
هر فكره برخوش ولوله
كويا سيلاحت ايليور ..
افكار انسانيتي
سودايه دعوت ايليور!

پيرايه لرك جذبۀ رنگيني ايچنده
تيره تن نرميني دلاويز وشغفساز :
انظاري - ييلر بر لسكه سز نور پریده ،
سودالري بر سوش موهوم ايدراغراز .
پيرايه لرك جذبۀ رنگيني ايچنده
تيره تن نرميني دلاويز ومطرا :
خوشبوى وملون آچيلير شوق ايله زنده
انفاس سيفندن اونك زهرۀ سودا .

بر طرف سزاواري بولونماز بونك اصلا
هپ كنديني ايلرينه هپ كنديسى تزين ؛
اقرار ايدبيور عجزيني هر زينت زيبا .

البته بو بر انفس و حاويد . ودلدر ،
رسام ايله شاعر آلير الوان و مضامين .
كنجينة صنعتدر اوت ، چونكه كوزلدر !

هر دم بو طبيعته هويدا او كوزلك
صاقلار متشكر اوكا بر پارچه هويت .
كويا بو طبيعته كوزلاكاره مالك
بر قيز كي ايلر بوتون اجراى حكومت .
هر يرده اونك وار كي بر جزء لطيفي ،
هر آن او ديك كندى جهاننده خرامان !
بر رعشة مشكوكه سى ، بر ظل خفي
بيك لوحۀ باريكه اولور ثروت وسامان .
ساحات طبيعته بر آهنگ نوانو
پر شوق و مسرت آبهرق شهپر پرواز
سو ، دير . بو سولك ديله ين دختری سن سو !
هر شي اونى دلاده بيلير كندينه يالكر ؛
سحار و كرمكار ، و فاپرور و دلباز
هر يرده اولور نام شغفسازى كوزل قيز !

طرابلس غرب - مارت ۱۳۱۴

زعيم زاده: مسن فرهمي

اداره ايدبيور . هر زمان اواداره ايدبيوردي . فقط
آذيني واحكامنى بيلموردى . فقط بوكون ، اك اينجه
نقطه لرينه قدر اوكرندى . طبيعت حيوانيه نك شرائطى
تحقيق ايچون خلقي استتطاق ايتدى . بر چوق سرلره
واقف اولدى . اوامر ار ، علمادن ، اوروپا مديتتى نشر
ايدن ارباب سياستك اله كچدى . بلا بونده كه پك اينى
وادم عقللى تطبيق ايدبيورلر .

بو قدرله بو بحث بيتمز . بو بر اشارت تنبيه اولمق
اوزره عرض اولونمشدر .

ايلريده ينه بو مسئله يي ميدان مصاحبه كتيروب
آته جغم . شيمديك بو قدر يتر ! .. بنده اسراري هپ
بردن فاش ايدم . فلسفه ده دخي secret professionnel
اولماسين مى يا ؟ ..

رضا توفيق

حجله ابكار

« كوزل قيز » دن مغرور

مغروردر ، هر ذره دن
ايستر بهاي حسنى .
البته تقدير ايمه ين
كورمن لقاي حسنى .

هر بر بهاي بر تری
دون عدايدر ، ساكت قالير .
بي ميل ومستغنى كى
بر طور پر اهل آلير .

ايستركه قيمت يچمه سين
اك آشنای حسن وآن .
محسودى اولسون هر كسك .

ايستركه اولسون دائما
بر قلب سوداوى نهان
كندنده پر حس وفا .

بيك هاله سودا فروز
هر دم صارار اطرافنى ،
بيك قلب كرم وتابروز
ترتيل ايدر اوصافنى .

هر آن حسرت آزما
هر نفه لرزيده پر ،